

[**Ministeren for handel, industri og søfart.**] det høje tings medlemmer, må det være mig tilladt at gøre et par økonomisk-politiske betragtninger omkring sukkerordningen.

Det første politiske problem, der må tages stilling til, er naturligvis, om man overhovedet finder det ønskeligt at have en dansk sukkerproduktion, om man finder, at det er et hensigtsmæssigt led i dansk økonomi at producere sukker. Det skal indrømmes, at dette problem må ses i lyset af den kendsgerning, at gennem en årrække, i 30'erne, var dansk sukkerproduktion ikke umiddelbart rentabel; sukkeret fremkom til højere priser, end hvad det kunne købes til udefra. Alligevel er det efter min mening ikke vanskeligt at give svaret på det stillede spørgsmål. Vi har gennem to verdenskrige set, hvilket uvurderligt aktiv en dansk sukkerproduktion har været for det danske samfund; dels er det blevet muligt gennem sukkerfabrikkernes eksistens at sikre den danske befolkning en rimelig forsyning med sukker, og dels har den danske sukkerproduktion som Nordens sukkerreserve vist sig at være et meget vigtigt aktiv, vist sig at være guld værd i udenrigshandelen; vigtige råvarer, som vi ellers ikke havde kunnet skaffe os, er herigennem blevet tilsikret landet i bytte for sukker. Endnu den dag i dag, snart 5 år efter krigens afslutning, har denne handelspolitiske værdi sin fulde gyldighed. Ved det foregående års høst har vi påny i denne periode tilbyttet os en række vigtige råvarer, delvis af dollarkarakter, og vi har kunnet eksportere et ikke ubetydeligt kvantum sukker mod frie dollars, hvis værdi for os enhver jo kender. Udfra disse betragtninger finder jeg, der ikke kan herske tvivl om svaret på det rejste spørgsmål: det danske samfund er interesseret i at bevare en dansk sukkerproduktion.

Det næste spørgsmål, der vil være at tage stilling til, må vel så blive, om en produktion, der har en så speciel og så samfunds-betonet eksistensberettigelse, foregår på privatkapitalistisk basis. Jeg vil personlig være tilbøjelig til at svare nej hertil, og mit parti vil være tilbøjelig til det samme. En produktion af denne særlige karakter burde formentlig under en eller anden form overtages af samfundet. Selvom en direkte nationalisering under de i øjeblikket gældende forhold ville blive dyr, når den fulde erstatningspligt i henhold til grundloven tages i betragtning, kunne den dog på lang sigt være en principielt rigtigere løsning end koncessionsordningen. Som enhver i dette høje ting imidlertid vil vide, er der ingen politisk

mulighed for et nationaliseringsforslags gennemførelse, og der er som følge deraf heller ikke nogen grund for et regeringsparti til at fremsætte et sådant forslag.

En anden form for samfundsøvertagelse af sukkerfabrikkerne burde have mere realitet for sig, nemlig en omdannelse af sukkerfabrikkerne til andelsselskaber. Denne udvej har været drøftet under forhandlingerne — også i rigsdagsudvalget har der været interesse for denne tanke —, men den har vist sig ikke at være gennemførlig i praksis, vejen har ikke været fremkommelig, ikke endnu i hvert fald. Det skulle imidlertid glæde mig, om dansk landbrug, der på andre områder har vist så stor evne til at omsætte andelstanken til praksis, i løbet af den forestående 10-årige koncessionsperiode kunne forberede en løsning ad andelsvejen.

Når dette er gjort klart, stod der logisk set for regeringen og rigsdagen kun to muligheder tilbage: enten at lade sukkerproduktionen foregå på normale frie vilkår indenfor den almindelige lovgivnings rammer, d. v. s. indenfor almindelig aktieselskabslovgivning, udbyttebegrænsningslovgivning, priskontrol o. s. v., men uden koncessionens specielle samfundskontrol, eller at søge at få en så god koncession som muligt halet i land efter en forhandling.

Den første udvej, at give sukkerproduktionen fri, dækkede fabrikkernes principale ønske, og når man gennemtænker, hvilke virkninger det ville have, forstår man også, at en sådan øjeblikkelig frigivelse af sukkerproduktionen på den måde, jeg har nævnt det, ville være i overensstemmelse med sukkerfabrikkernes og sukkeraktionærernes interesser. I så fald ville sukkerprisen på hjemmemarkedet kun være underkastet den regulering, som prisloven giver anledning til. Jeg skal ikke kunne sige med bestemt, hvilken sukkerpris man i kraft af prisloven kunne nå frem til, men en ting er givet: en sådan sukkerpris ville under alle omstændigheder give fabrikkernes og højere afregningspris og en større fortjeneste, end koncessionsforslagets bestemmelser vil give fabrikkernes. Det ville altså være blevet dyrere for samfundet end den ordning, vi nu foreslår gennemført.

Ser man på sukkereksporten, ville en koncessionsfri tilværelse for sukkerfabrikkerne betyde, at hele overskuddet fra sukkereksporten ubeskåret ville tilfalde fabrikkernes. Nu går som bekendt, også efter det nye forslag, den altovervejende del af sukkereksportens overskud til billigørelse af hjemmemarkedets sukker.

Endelig kunne man nævne udbytteerne,